

مقیاس سنجش خانواده FAD

بارکر

در زیر عباراتی درباره خانواده نوشته شده است، با توجه به مقیاس زیر پاسخ خود را انتخاب کنید. لطفاً تا جایی که ممکن است هیچ موردی را بدون پاسخ نگذارید.

۱= اصلاً   ۲= کم   ۳= به طور متوسط   ۴= زیاد   ۵= کاملاً

- ۱- در خانواده ما معمولاً براساس تصمیماتی که برای حل مشکل گرفته شده است، عمل می‌شود.
- ۲- در خانه ما هر گاه یکی ناراحت باشد، دیگر اعضای خانواده از علت ناراحتی او اطلاع دارند.
- ۳- وقتی از یکی از اعضای خانواده ما کاری خواسته می‌شود، برای انجام یافتنش باید یادآوری و پیگیری شود.
- ۴- ما از نشان دادن محبت خود به یکدیگر، اکراه داریم.
- ۵- اگر یکی از اعضای خانواده ما دچار مشکل شود، سایر اعضا هم بیش از اندازه درگیر می‌شوند.
- ۶- وقتی یک وضع اضطراری پیش می‌آید، ما نمی‌دانیم چه باید کرد.
- ۷- از آنجا که ما یکدیگر را به درستی درک نمی‌کنیم، برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های خانوادگی برایمان دشوار است.
- ۸- بعد از آنکه خانواده ما سعی کرد مشکلی را حل کند، اعضا معمولاً درباره اینکه آیا راه حل بکار گرفته شده مؤثر بوده است یا نه، با هم تبادل نظر می‌کنند.
- ۹- در خانه ما از گفتار یکی از اعضا نمی‌توان به احساس او پی برد.
- ۱۰- ما اصرار داریم که اعضای خانواده به مسئولیت‌های خود عمل کنند.
- ۱۱- بعضی از اعضای خانواده ما، احساسات و هیجانات خود را بروز نمی‌دهند.
- ۱۲- اعضای خانواده ما فقط زمانی به مسائل ابراز علاقه می‌کنند که برای خودشان مهم باشد.
- ۱۳- در خانه ما، براحتی می‌توان مقررات خانواده را نقض کرد.
- ۱۴- در مواقع بحران، می‌توانیم به حمایت یکدیگر متکی باشیم.
- ۱۵- ما اکثر دلخوری‌های به وجودآمده را برطرف می‌کنیم.
- ۱۶- اعضای خانواده ما به عوض کنایه زدن، صریح و بی‌پرده صحبت می‌کنند.
- ۱۷- توزیع وظایف، در خانه ما عادلانه نیست.
- ۱۸- ما عشق و محبت خود را به یکدیگر ابراز نمی‌کنیم.
- ۱۹- اعضای خانواده ما بیش از اندازه خود محور هستند.
- ۲۰- ما می‌دانیم در وضعیت اضطراری چه بکنیم.
- ۲۱- ما نمی‌توانیم درباره غصه‌های خود با یکدیگر صحبت کنیم.
- ۲۲- افراد خانواده ما یکدیگر را همان‌گونه که هستند، قبول دارند.
- ۲۳- ما درباره مشکلات عاطفی اعضای خانواده با هم گفتگو می‌کنیم.
- ۲۴- ما با هم صریح و روراست هستیم.

- ۲۵- ما برای پرداخت به موقع هزینه‌های خانواده مشکل داریم.
- ۲۶- ما با یکدیگر فقط در صورتی همراهی می‌کنیم که موضوع برای خودمان جالب باشد.
- ۲۷- ما از گفتگو درباره ترس‌ها و نگرانی‌های خود پرهیز می‌کنیم.
- ۲۸- ما احساسات خود را برای یکدیگر ابراز می‌کنیم.
- ۲۹- ما سعی می‌کنیم برای مشکلات، راه‌حل‌های مختلفی بیابیم.
- ۳۰- ما هنگام عصبانیت، با یکدیگر صحبت نمی‌کنیم.
- ۳۱- در خانواده ما، افراد برای پرداختن به علایق شخصی خویش فرصت کمی دارند.
- ۳۲- در خانواده ما، مهربانی و ملایمت در درجه دوم اهمیت قرار می‌گیرد.
- ۳۳- ما هنگامی به مسائل یکدیگر توجه نشان می‌دهیم که برای شخص خود ما هم منافی در برداشته باشد.
- ۳۴- در خانه ما، مقرراتی جهت جلوگیری از کتککاری و یا تنبیه فردی که کتککاری کرده است، وجود دارد.
- ۳۵- در خانواده ما، احساس‌های ناخوشایند زیادی وجود دارد.
- ۳۶- ما احساس می‌کنیم همان‌گونه هستیم، مورد قبول واقع می‌شویم.
- ۳۷- وقتی از عمل یکی از اعضای خانواده خوشمان نیاید، به او می‌گوییم.
- ۳۸- ما درباره تقسیم کارهای خانه بین اعضاء، با هم صحبت می‌کنیم.
- ۳۹- ما با یکدیگر مهربان هستیم.
- ۴۰- اعضای خانواده ما فقط زمانی به مسائل یکدیگر توجه نشان می‌دهند که بتوانند از آنها بهره‌ای ببرند.
- ۴۱- ما به هیچ مقررات و ضوابطی پایبند نیستیم.
- ۴۲- در خانواده ما تصمیم‌گیری، امری دشوار است.
- ۴۳- هر گاه از یکی از اعضای خانواده ما تقاضایی می‌شود، باید دوباره یادآوری شود.
- ۴۴- اعضای خانواده ما، در حضور یکدیگر بی‌رودربایستی گریه می‌کنند.
- ۴۵- اعضای خانواده ما با وجود حسن نیت، بیش از اندازه در زندگی یکدیگر دخالت می‌کنند.
- ۴۶- در خانه ما، وقتی مقررات خانوادگی نقض می‌شود، معلوم نیست که چه واکنشی بروز خواهد کرد.
- ۴۷- ما می‌توانیم برای حل مشکلات، تصمیم بگیریم.
- ۴۸- ما کلاً از وظایفی که خانواده برایمان تعیین می‌کند، ناراضی هستیم.
- ۴۹- در خانه ما هرج و مرج است.
- ۵۰- در خانه ما برای شرایط خطرناک، مقرراتی وضع شده است.
- ۵۱- ما نمی‌توانیم براحتی با هم کنار بیابیم.
- ۵۲- ما به یکدیگر اعتماد داریم.
- ۵۳- ما در مورد آداب غذا خوردن، انتظار خاصی از یکدیگر نداریم.

پاسخنامه مقیاس سنجش خانواده FAD

کاملاً مخالفم	مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم		کاملاً مخالفم	مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم	
				- ۲۸					- ۱
				- ۲۹					- ۲
				- ۳۰					- ۳
				- ۳۱					- ۴
				- ۳۲					- ۵
				- ۳۳					- ۶
*****									- ۷
				- ۳۴					- ۸
				- ۳۵					- ۹
				- ۳۶					- ۱۰
				- ۳۷					- ۱۱
				- ۳۸					- ۱۲
				- ۳۹					- ۱۳
				- ۴۰	*****				
				- ۴۱					- ۱۴
				- ۴۲					- ۱۵
				- ۴۳					- ۱۶
*****									- ۱۷
				- ۴۴					- ۱۸
				- ۴۵					- ۱۹
				- ۴۶					- ۲۰
				- ۴۷					- ۲۱
				- ۴۸					- ۲۲
				- ۴۹					- ۲۳
				- ۵۰	*****				
				- ۵۱					- ۲۴
				- ۵۲					- ۲۵
				- ۵۳					- ۲۶
									- ۲۷

مقیاس سنجش خانواده FAD

این مقیاس براساس مدل مک مستر طراحی شده است و بر پایه نظریه سیستمی قرار دارد و FAD برای حوزه‌های عمده کارایی خانواده شش بعد در نظر گرفته شده است که بارکر (۱۹۸۷) آنها را به ترتیب زیر خلاصه می‌کند.

۱ - **حل مشکل:** این خرده مقیاس، توانایی خانواده در حل مشکلات را می‌سنجد و دو نوع مشکل عمده در آن مشخص است: ابزاری و عاطفی، طبق نظر اپشتاین (۱۹۸۴)؛ به نقل از نجاریان، (۱۳۷۴) این حوزه از کارکرد خانواده بسیار اساسی است و نخستین اصل در فرایند درمانگری، آموختن مهارت و توانایی حل مشکل به اعضای خانواده است.

۲ - **ارتباط:** در این خرده مقیاس، ارتباط به معنای تبادل اطلاعات است. همواره ارتباطی صریح و آشکار می‌تواند راه‌گشای مسائل باشد و ارتباط غیرصریح و باواسطه، در معرض تحریف و سوء استفاده است. ارتباط شامل مسائل عاطفی نیز می‌شود. این نوع ارتباط عاطفی صمیمیت به همراه دارد و محیطی گرم و مطمئن برای اعضای خانواده فراهم می‌آورد.

۳ - **نقش‌ها:** این سازه به الگوهای تکراری رفتار افراد خانواده اشاره دارد. الگوهایی که کارکردهای خانواده را محقق می‌سازند. این سازه همچنین مقررات خانواده را نیز شامل می‌شود. مقرراتی که مینوچین (۱۳۷۳) آنها را مرزهای خانواده می‌داند و به دوسورت آشکار و پنهان وجود دارند. در خانواده کارا، مقررات به حفظ نظم و ثبات کمک می‌کنند و در شرایط خاص نیز اجازه تغییرات لازم را می‌دهند.

۴ - **واکنش‌های عاطفی:** این بعد توانایی ابراز عواطف مختلف را می‌سنجد و تناسب آن با محیط را ارزیابی می‌کند. این واکنش‌های عاطفی دو نوع هستند: الف) احساسات مربوط به رفاه و آسایش و ب) احساسات مربوط به ناامنی و اضطراب.

۵ - **مشارکت عاطفی:** نوع مشارکت و درگیری اعضای خانواده با یکدیگر، در این بعد تشریح می‌گردد خانواده مسئولیت تأمین نیازهای عاطفی را به عهده دارد و برای این هدف دست به مشارکت می‌زند. در این بعد مشارکت همدلانه مؤثرترین نوع مشارکت است که در آن مشارکت براساس درک واقعی اعضاء از نیازهای یکدیگر صورت می‌پذیرد.

۶ - **مهار رفتار:** این بعد قواعدی را ارزیابی می‌کند که خانواده براساس آن آموزش را سر و سامان می‌دهد. چندین شیوه مهار رفتار وجود دارد که مطلوب‌ترین آن شیوه انعطاف‌پذیر و نامطلوب‌ترین آن شیوه هرج و مرج است.

در مقیاس FAD با استفاده از ترکیبی از هر شش بعد، یک بعد کلی کارایی عمومی نیز در نظر گرفته شده است.

شیوه اجرا

FAD را می‌توان بصورت انفرادی یا گروهی اجرا نمود. در هر دو مورد باید به فردی که پرسشنامه را تکمیل می‌کند توضیح داد که هنگام پاسخدهی به جملات کل اعضای خانواده را در نظر بگیرد. پس از اینکه پاسخنامه تکمیل شد

دقت کنید که تمامی سؤال‌ها پاسخ داده شده باشند) در ابتدا نمره هر یک از سؤال‌ها را محاسبه کرده و سپس نمره مقیاس‌ها را استخراج می‌کنیم. برای این کار به ترتیب زیر عمل می‌کنیم:

- ۱ - سؤال‌های ۱، ۲، ۳، ۸، ۱۰، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۸، ۲۹، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۴، ۴۷، ۵۰ و ۵۲ در جهت منفی نمره‌گذاری می‌شوند یعنی کاملاً موافقم = ۱، موافقم = ۲، مخالفم = ۳ و کاملاً مخالفم = ۴.
- ۲ - سؤال‌های ۴، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۵، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۵، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۱ و ۵۳ در جهت مثبت نمره‌گذاری می‌شوند یعنی کاملاً موافقم = ۴، موافقم = ۳، مخالفم = ۲ و کاملاً مخالفم = ۱.

۳ - خرده مقیاس‌های FAD از جمع نمرات به صورت زیر تعیین می‌گردند:

$$\text{حل مشکل} = ۱-۸-۱۵-۲۳-۲۹$$

$$\text{ارتباط} = ۲-۹-۱۶-۲۴-۳۰$$

$$\text{نقش} = ۳-۱۰-۱۷-۲۵-۳۱-۳۸-۴۳-۴۸$$

$$\text{واکنش عاطفی} = ۴-۱۱-۱۸-۳۲-۳۹-۴۴$$

$$\text{مشارکت عاطفی} = ۵-۱۲-۱۹-۲۶-۳۳-۴۰-۴۵$$

$$\text{مهار رفتار} = ۶-۱۳-۲۰-۳۴-۴۱-۴۹-۵۰-۵۳$$

$$\text{کارایی عمومی} = ۷-۱۴-۲۱-۲۲-۲۷-۲۸-۳۵-۳۶-۴۲-۴۷-۵۱-۵۲$$

۴ - از جمع خرده مقیاس‌ها نمره کل FAD حاصل می‌شود.

اعتبار و پایایی FAD

در مطالعه اولیه بر روی FAD از یک نمونه ۵۰۳ نفری برای تعیین اعتبار این آزمون استفاده شد از این تعداد ۲۹۴ نفر متعلق به خانواده‌های دارای حداقل یک فرد بیمار بودند و ۲۰۹ نفر دانشجویان کلاس روان‌شناسی عمومی بودند. تجزیه و تحلیل داده‌ها دامنه آلفای کرونباخ خرده مقیاس‌ها را بین ۰/۸۳ و ۰/۹۰ تخمین زدند. در تحقیقی دیگر برای تعیین درجه همسانی درونی این آزمون اشتاین (۱۹۹۱؛ به نقل از نجاریان، ۱۳۷۲) ۲۴۰ آزمودنی را مورد مطالعه قرار داد و حداقل ضریب آلفای مقیاس‌ها را ۰/۷۵ تعیین نموده در مطالعه‌ای دیگر برای تعیین روایی FAD، ۵۰۳ خانواده مورد مطالعه قرار گرفتند و با FAD و یک ابزار تشخیصی دیگر بررسی شدند. نمره‌های FAD توانستند ۶۷٪ خانواده‌های بهنجار و ۶۴٪ خانواده‌های مرضی را به درستی پیش‌بینی کنند.

در ایران نیز نجاریان (۱۳۷۴) در پژوهشی تحت عنوان بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی FAD اعتبار آزمون را ۹۳٪ برآورده نمود. نوروزی (۱۳۷۷) ضریب هم‌انگهی مقیاس‌ها را بین ۰/۴۵ تا ۰/۸۷ و برای کل مقیاس ۰/۹۳ تعیین نمود. ملانقی (۱۳۷۷) نیز در مطالعه‌ای بر روی ۲۸۶ خانواده اعتبار کل مقیاس را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۹۶ و سایر مقیاس‌ها را بین ۰/۶۰ تا ۰/۷۶ برآورد نمود که همگی در سطح ۰/۹۹ معنادار بودند.